

УДК 373.5.016:331

Р. Кирилюк,

методист лабораторії методичного забезпечення
КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР

ОНОВЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ КУРСУ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

Технологічна освіта є ключовою у забезпеченні зв'язку фундаментальних знань з навколишнім світом, з перетворювальною діяльністю людини. Модернізацію її змісту, методик і технологій викладання (освітня галузь «Технологія») визначено умовою формування в учнів технологічної грамотності, критичного мислення, ключових компетентностей.

У 2021–2022 навчальному році відповідно до типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти на вивчення предмета у 5 – 6 класах відводиться 2 год на тиждень, у 7–9 класах – 1 година на тиждень. Кількість годин трудового навчання в усіх класах може збільшуватися за рахунок годин варіативної складової навчальних планів, передбачених на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації. Звертаємо увагу, що програма курсу за вибором повинна мати відповідний гриф і входити до переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України.

Вивчення трудового навчання здійснюватиметься за навчальною програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. Програму розміщено на офіційному вебсайті міністерства.

«Технології. 10–11 класи» (рівень стандарту). У 10–11 класах Типовими освітніми програмами навчальний предмет «Технології» віднесено до вибірково-обов'язкових. Якщо школа обрала технології, то на освоєння предмета відводиться 105 годин в 10 чи 11 класах. Можливі також варіанти, за якими ці 105 годин освоюються в 10 і в 11 класах (70+35 чи 35+70).

Навчання здійснюється за програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. Структура навчальної програми «Технології» (рівень стандарту) є модульною та складається з десяти обов'язково-вибіркових навчальних модулів, з яких учні спільно з учителем обирають лише три, для вивчення упродовж навчального року (двох): «Дизайн предметів інтер'єру», «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», «Дизайн сучасного одягу», «Краса та здоров'я», «Кулінарія»,

«Ландшафтний дизайн», «Основи підприємницької діяльності», «Основи автоматики і робототехніки», «Комп'ютерне проектування», «Креслення». Навчальний модуль за своїм змістовим наповненням є логічно завершеним навчальним (творчим) проєктом, який учні виконують колективно або за іншою формою, визначеною учителем. Кількість годин, що відводиться на вивчення кожного з трьох обраних модулів, учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проєктної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи тощо.

«Технології. 10–11 класи» (профільний рівень). Типовими освітніми програмами передбачається по 6 годин на вивчення предмета у 10 та 11 класах. Навчання здійснюється за однією з профільних програм, що розміщені на офіційному сайті чи за програмами професійного навчання, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 23.09.2010 р. № 904 з використанням, за потреби, часу навчальної практики у 10 класі.

Здійснення професійно-технічного навчання в закладах загальної середньої освіти та міжшкільних навчально-виробничих комбінатах (міжшкільних ресурсних центрах) можливе і за іншими професіями, за умови дотримання вимог Державних стандартів професійно-технічної освіти. У випадку, коли кількість годин на опанування професії менша передбаченої навчальними планами, рекомендуємо запроваджувати профільні курси та курси за вибором профорієнтаційного спрямування, які мають відповідний гриф Міністерства. Змістове наповнення технологічного профілю також може складатися з декількох курсів за вибором «Професійні проби». Такі курси засвоюються учнями послідовно. Програми таких курсів повинні мати відповідний гриф МОН України.

Курси за вибором «Професійні проби» можуть освоюватися за рахунок варіативної складової навчальних планів учнями, які навчаються за будь-яким профілем.

«Креслення». Важливою складовою технологічної підготовки школярів є знання ними основ графічної грамоти. Вивчення курсу креслення можливе в 11 класах технологічного профілю обсягом 2 години на тиждень за навчальною програмою «Креслення. 11 клас» для закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 25.09.2018р. № 22.1/12-Г-906). Навчальна програма розміщена на офіційному сайті міністерства. У 8–11 класах креслення може вивчатися як курс за вибором за навчальною програмою «Креслення» для закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 08.11. 2019 р. № 22.1/12-Г-10550), або, за наявної технічної можливості, за програмою курсу за вибором «Професійні проби» для учнів 8–11 класів «Технічне креслення на базі комп'ютерних програм» (лист ІМЗО від 09.06.2020р. № 22.1/12-Г-346). Креслення вивчається в 7–8 класах спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням предметів технічного (інженерного) циклу. Вивчення предмета здійснюється за навчальною програмою «Креслення. 7–8 класи» (лист ІМЗО від 25.09.2018 № 22.1/12-Г-904).

Зауважимо, що пандемія коронавірусу створила серйозні виклики для вчителів трудового навчання, на які необхідно оперативно реагувати, щоб продовжити процес організації ефективного навчання учнів, зокрема:

- Перехід в дистанційні формати навчання та взаємодії між учасниками освітнього процесу.
- Зростаюча потреба в розвитку нових навичок взаємодії.

Організація дистанційного навчання учнів у межах академічної автономії, питання організації освітнього процесу, виконання освітньої програми, навчального плану є внутрішніми питаннями кожного закладу загальної середньої освіти, його педагогічної ради та завданням педагогічних працівників.

Під час дистанційного навчання вчителі мають вжити заходів щодо виконання календарно-тематичних планів із додержанням вимог державних стандартів освіти шляхом використання технологій дистанційного навчання та, за потреби, ущільнення відповідного матеріалу (на розсуд учителя) з організацією повторення окремих тем на початку очного навчання. Для організації дистанційного навчання рекомендуємо скористатися методичними рекомендаціями «Організація дистанційного навчання в школі» (упорядник І. Коберник), розробленими за підтримки МОН України.

Формування змісту діяльності учнів на уроках трудового навчання з використанням дистанційних технологій реалізується згідно з навчальною програмою з трудового навчання. Орієнтовний перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів – це навчальні та творчі проєкти учнів, які можна виконувати за допомогою будь-якої технології з представлених у змісті програми, з відповідним добором конструкційних матеріалів, плануванням етапів роботи, необхідних для виготовлення виробу від творчого задуму до його практичної реалізації.

Умовами для створення учителем довіри на заняттях онлайн та подолання комунікаційних бар'єрів є:

- встановлення і планомірна підтримка тісного контакту з учнями та між учнями;
- побудова комунікації з учнями через запитання «Навіщо?» протягом всього процесу навчання, тим самим стимулюючи рефлексію;
- допомога учням у формулюванні конкретних цілей розвитку;
- демонстрація можливих траєкторій розвитку навичок;
- створення за допомогою групових чатів середовища для розвитку і підтримки учнів;
- тестування власних рішень, відкритість учителя до нових підходів.

Освітня цінність поєднання цифрових та освітніх технологій полягає в: особливості комплексного використання цих технологій у процесі організації роботи, послідовності виконання окремих операцій, застосуванні раніше вивчених технологій на більш високому рівні майстерності тощо.

Важливо, що критерієм вибору проєкту є його значущість для учня (практична орієнтованість). Неприпустимим є проєктування та виготовлення виробу тільки заради опанування технології.

Проєктна діяльність в дистанційному форматі – це той випадок, коли більш жорсткий контроль виявиться корисним. Виконання проміжних завдань можна зробити частиною оцінки за програмою, а відстеження результатів перевести з форми консультації у форму контролю.

Зауважимо, що при плануванні навчального процесу вчитель отримав можливість самостійно формулювати теми для засвоєння учнями, зважаючи на обрані для виготовлення об'єкти проєктування. Також визначати та планувати необхідну кількість навчальних годин, необхідних учням для вивчення відповідних процесів з обробки матеріалу тощо. Така академічна автономія учителя передбачає врахування очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, які визначають логіку його підготовки до навчального року, семестру, розділу чи окремого уроку.

Характеризуючи дистанційну форму взаємодії з учнями, виявлено дефіцит живого спілкування педагогів з учнями. Виникає проблема отримання зворотного зв'язку від учнів під час заняття. Рішення існують: наприклад, можна влаштувати опитування за допомогою Kahoot, використовувати гейміфікацію – попросити підготувати до наступного заняття невелику розповідь про своє завдання і отримати бонусний бал. Також можна взаємодіяти з учнями в чаті.

В умовах карантину весь навчальний контент спочатку виводився в онлайн-трансляцію. Однак поступово тренд змінився на застосування й інших методів: стали комбінувати синхронний і асинхронний формати навчання, впроваджувати програмні рішення з високим рівнем якості трансляції та інтерактивними елементами, а також з можливістю брати участь в групових дискусіях.

Серед найпопулярніших інструментів організації синхронного дистанційного навчання в освітніх закладах можна виділити Zoom. Безкоштовна версія сервісу дозволяла створювати групові конференції тривалістю до 40 хвилин, до яких може приєднатися до 100 чоловік. У період пандемії сервіс швидко адаптувався до потреб сфери навчання і дозволив організувати ряд заходів:

- онлайн-лекції;
- групові дискусії (синхронні і асинхронні) в малих групах;
- робота над груповими проєктами в синхронному і асинхронному форматах та їх подальший захист.

Пізніше застосовувалися й інші альтернативні інструменти, зокрема Microsoft Teams чи Google Meet.

Також важливо вчителю навчитися забезпечувати практику на онлайн-зустрічі за допомогою взаємодії вчителя та учасників тут і зараз. Онлайн-заняття при такому підході стає лабораторією: учасники обмінюються один з одним своїм досвідом або відразу використовують нові знання, отримані від

вчителя на практиці. Для актуалізації та включення учнів великої групи (більше 14 осіб) у роботу під час онлайн-заняття використовуються додаткові онлайн-сервіси (наприклад, сервіс для опитувань Mentimeter), які дозволяють в режимі реального часу отримати миттєвий зворотний зв'язок від учнів.

Щоб перехід до дистанційного формату навчання відбувся успішно, необхідні і планування, і глибока експертиза, і технічна компетентність, і готовність протидіяти новим викликам.

Список використаних джерел та літератури

1. Сайт МОН. *Навчальні програми*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.

2. Кирилюк Р. О. Ціннісні підходи педагогіки партнерства через ефективну педагогічну взаємодію. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1MfoMGL-cToYUk01hBicbeAN3K6jr84AL>.

3. Кирилюк Р. О. Працюємо у дистанційному режимі: роздуми, методичні рекомендації, поради. URL: https://drive.google.com/file/d/1LyKhUk1RsGyerudxYz_8uDQYRjNuEmoY/view?usp=sharing.

4. Фамілярська Л. Л. Реалізація віддаленої освітньої взаємодії в післядипломній педагогічній освіті. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету* : електронне наукове фахове видання. 2020. № 9. С. 169–180. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/320>.